



ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

για επαγγελματίες και εθελοντές πρώτης γραμμής

Πώς να στηρίξετε ένα άτομο που έχει υποστεί έμφυλη βία στο πλαίσιο της αντιμετώπισης της νόσου COVID-19

ΤΙ ΕΙΝΑΙ η έμφυλη βία;

Η έμφυλη βία¹ είναι ένας γενικός όρος για κάθε επιβλαβή πράξη που προκαλεί ή είναι πιθανό να προκαλέσει σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη ή οδύνη σε άνδρες, γυναίκες, κορίτσια ή αγόρια, για λόγους που σχετίζονται με το φύλο τους. Η έμφυλη βία είναι το αποτέλεσμα της ανισότητας μεταξύ των φύλων και της κατάχρησης εξουσίας, και συνήθως αυξάνεται κατά τη διάρκεια και μετά από κρίσεις όπως καταστροφές, συγκρούσεις, υγειονομικές κρίσεις (π.χ. πανδημίες) και μαζικές μετακινήσεις πληθυσμών (μετανάστευση). Η έμφυλη βία συμβαίνει ενάντια στη θέληση κάποιου ατόμου, με άλλα λόγια, είναι μια πράξη που λαμβάνει χώρα μέσω βίας ή καταναγκασμού. Η έμφυλη βία περιλαμβάνει, ενδεικτικά, τη σεξουαλική βία, την ενδοοικογενειακή βία, την εμπορία ανθρώπων, τον καταναγκαστικό ή πρόωρο γάμο, τον βιασμό ή την απόπειρα βιασμού, τον εξαναγκασμό σε πορνεία, τη σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση και τη στέρηση πόρων, ευκαιριών και υπηρεσιών².



Οι πράξεις έμφυλης βίας συνιστούν σοβαρές παραβιάσεις των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και έχουν καταστροφικές συνέπειες σε διάφορες πτυχές της ζωής, της ακεραιότητας και της ευημερίας ενός ατόμου. Για παράδειγμα, μπορούν να προκαλέσουν ή να οδηγήσουν σε σωματικές βλάβες, μετάδοση του ιού HIV και άλλων Σεξουαλικά Μεταδιδόμενων Νοσημάτων, ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη, μη ασφαλή άμβλωση ή ακόμη και θάνατο.

¹ Με τον όρο SGBV εννοείται η σεξουαλική και έμφυλη βία. Στον παρόντα Οδηγό θα χρησιμοποιούμε κυρίως τον όρο έμφυλη βία, ο οποίος είναι ευρύτερος και περιλαμβάνει και τη σεξουαλική βία.

² Για περισσότερα παραδείγματα για το τι συνιστά έμφυλη βία, βλ. το παράρτημα στο τέλος του Οδηγού.



Όσον αφορά τις ψυχολογικές συνέπειες της έμφυλης βίας, το άτομο που υπέστη έμφυλη βία μπορεί να υποφέρει από κατάθλιψη, άγχος, ψυχικές ασθένειες, αυτοκτονικές σκέψεις/ενέργειες, κ.λπ. Τέλος, η έμφυλη βία έχει καταστροφικές συνέπειες για την κοινωνικοοικονομική ζωή του ατόμου, όπως στιγματισμό, απόρριψη, απομόνωση, μειωμένη ικανότητα βιοπορισμού και αυξημένη πιθανότητα φτώχειας.

Στοιχειώδεις υπηρεσίες ανταπόκρισης

Υπάρχουν ορισμένες στοιχειώδεις υπηρεσίες ή μορφές στήριξης που μπορεί να χρειάζεται ένας επιζών έμφυλης βίας για να περιοριστούν οι επιζήμιες συνέπειες αυτής και να αποφευχθούν περαιτέρω βλάβες. Το είδος της υποστήριξης που απαιτείται σε κάθε περίπτωση μπορεί να διαφέρει, ενώ κατ' αρχήν, εξαρτάται από τη φύση των επιζήμιων πράξεων, καθώς και από τις ανάγκες και τις επιθυμίες του ατόμου σε κάθε δεδομένη στιγμή.

Οι υπηρεσίες υποστήριξης διακρίνονται κυρίως στις εξής τέσσερις κατηγορίες, ενώ παρακάτω περιλαμβάνονται και κάποια ενδεικτικά παραδείγματα υπηρεσιών.

Τομέας υποστήριξης	Παραδείγματα
Υγεία	<ul style="list-style-type: none">• Επείγουσα αντισύλληψη• Περίθαλψη τραυματισμών• Θεραπεία σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων (ΣΜΝ)
Ψυχολογική / ψυχοκοινωνική υποστήριξη	<ul style="list-style-type: none">• Συναισθηματική υποστήριξη και ατομική ή ομαδική συμβουλευτική
Νομικά ζητήματα και ασφάλεια	<ul style="list-style-type: none">• Καταγγελία στην αστυνομία• Διερεύνηση υπόθεσης / Σύλληψη δράστη• Απαγγελία κατηγοριών και δικαστικές διαδικασίες• Παροχή ασφαλούς καταφυγίου στο άτομο που υπέστη έμφυλη βία
Κοινωνικοοικονομικά ζητήματα	<ul style="list-style-type: none">• Παροχή βοήθειας σε είδος (π.χ. τρόφιμα, κουπόνια, είδη προσωπικής υγιεινής)• Κοινωνικοοικονομική αποκατάσταση• Βιοπορισμός

Σεξουαλική και έμφυλη βία και COVID-19

Στο ψήφισμα της 32^{ης} Διεθνούς Διάσκεψης του Κινήματος Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου, με τίτλο «Σεξουαλική και έμφυλη βία: κοινή δράση για την πρόληψη και την αντιμετώπισή της» (2015), καθίσταται σαφές ότι **όλες οι καταστάσεις έκτακτης ανάγκης οδηγούν σε αυξημένα επίπεδα σεξουαλικής και έμφυλης βίας.**³ Από έρευνες της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου (ΔΟΕΣ) αποδεικνύονται περαιτέρω οι τρόποι με τους οποίους συμβαίνει αυτό. Η περίπτωση της κρίσης του κορωνοϊού (COVID-19) δεν διαφέρει. **Σύμφωνα με παγκόσμια, περιφερειακά και εθνικά στοιχεία σχετικά με τις επιπτώσεις της πανδημίας φαίνεται ότι η έμφυλη βία αυξάνεται ραγδαία, καθώς και ότι η πρόσβαση σε υπηρεσίες και οι τρόποι παροχής υπηρεσιών για όσους υπέστησαν αυτή τη μορφή βίας αλλάζουν γρήγορα λόγω των μέτρων για**

³ http://rcrcconference.org/app/uploads/2015/04/32IC-AR-on-Sexual-and-gender-based-violence_EN.pdf



τον περιορισμό του ιού σε διεθνές, εθνικό και τοπικό επίπεδο.⁴ Τα μέτρα που λαμβάνονται για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της νόσου COVID-19, όπως ο περιορισμός των μετακινήσεων, ο εγκλεισμός ή οι ευέλικτες εργασιακές ρυθμίσεις, μπορούν να αυξήσουν τα κρούσματα έμφυλης βίας και ιδιαίτερα τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας ή βίας από σύντροφο. Όσον αφορά την Ελλάδα, σύμφωνα με τη Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού την άνοιξη του 2020, οι καταγγελίες για περιστατικά έμφυλης βίας τετραπλασιάστηκαν⁵. Υπάρχει επίσης αυξημένος κίνδυνος σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης, όπως σεξουαλική βία κατά την πρόσβαση σε βοήθεια, για παράδειγμα, από φορείς υγειονομικής περίθαλψης και ανθρωπιστικής βοήθειας. Επιπλέον, είναι σαφές από προηγούμενες επιδημίες ότι κατά τη διάρκεια υγειονομικών κρίσεων, οι γυναίκες συνήθως αναλαμβάνουν τον επιπλέον σωματικό, ψυχολογικό και χρονικό φόρτο της παροχής φροντίδας.

Σε μεσοπρόθεσμο και πιο μακροπρόθεσμο ορίζοντα, οι αναμενόμενες παγκόσμιες κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις του ελέγχου της πανδημίας μπορούν να οδηγήσουν σε περιορισμένη οικονομική ανάπτυξη, εκτεταμένη απώλεια εισοδήματος, ιδιαίτερα για τις γυναίκες και τους απλήρωτους ή χαμηλόμισθους εργαζομένους, και σε συνολική αύξηση των επιπέδων ανισότητας και της περιθωριοποίησης των πλέον μειονεκτούντων στην κοινωνία, των μεταναστών και ιδιαίτερα των γυναικών, των παιδιών και των μειονοτήτων βάσει σεξουαλικότητας και φύλου⁶. Οι γυναίκες, τα κορίτσια και τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ συνήθως αντιμετωπίζουν μεγαλύτερη εργασιακή ανασφάλεια, μειωμένες ώρες εργασίας και μειωμένο εισόδημα. Η αδυναμία τακτικής πρόσβασης σε σχολεία και ο φόρτος των οικιακών εργασιών που συχνά αναλαμβάνουν, θέτουν τα κορίτσια σε μεγαλύτερο κίνδυνο να μη λάβουν εκπαίδευση, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε γάμους παιδιών, παροχή σεξουαλικών υπηρεσιών για λόγους επιβίωσης, ή σε σεξουαλική εκμετάλλευση, κακοποίηση και εμπορία ανθρώπων. Οι γυναίκες συνήθως απασχολούνται σε επαγγέλματα που πλήττονται περισσότερο σε καιρό πανδημίας, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε απώλεια της οικονομικής ανεξαρτησίας τους, με αποτέλεσμα να διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να υποστούν έμφυλη βία.

Ο στόχος του παρόντος Οδηγού

Ο παρών Οδηγός απευθύνεται πρωτίστως σε εργαζομένους και εθελοντές του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού και της ΔΟΕΣ στην Ελλάδα, οι οποίοι **απασχολούνται σε τομείς εκτός της έμφυλης βίας** και εργάζονται στην πρώτη γραμμή για να εξυπηρετήσουν τις κοινότητες που πλήττονται, μεταξύ άλλων γυναίκες και κορίτσια, ηλικιωμένους, άτομα που πάσχουν από χρόνια ή σοβαρά νοσήματα, μετανάστες και πρόσφυγες, κ.λπ. Καθώς οι πράξεις έμφυλης βίας είναι πιο πιθανό να συμβούν ή να επιδεινωθούν κατά τη διάρκεια της κρίσης COVID-19 ή/και ως αποτέλεσμα των μέτρων που λαμβάνονται για την αντιμετώπιση της πανδημίας, ο παρών Οδηγός έχει ως στόχο να παρέχει στους εν λόγω εργαζομένους και εθελοντές καθοδήγηση και συμβουλές σχετικά με τον τρόπο ασφαλούς διαχείρισης της



⁴ Για παράδειγμα: <https://www.europarl.europa.eu/news/el/press-room/20200406IPR76610/covid-19-stop-stin-auxisi-tis-endooikogeneiakis-vias-en-meso-egkleismou>, <https://www.theguardian.com/society/2020/mar/28/lockdowns-world-rise-domestic-violence>.

⁵ <https://www.cnn.gr/ellada/story/218216/endooikogeneiakia-via-stin-ellada-tetraplasiastikan-oi-kataggelies-kata-to-lockdown>.

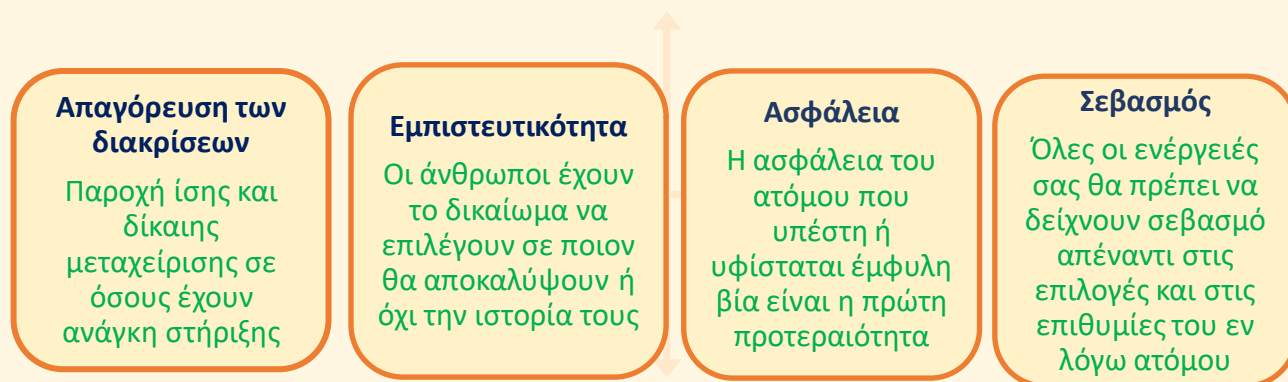
⁶ Μειονότητες βάσει σεξουαλικότητας και φύλου: Άτομα των οποίων ο σεξουαλικός προσανατολισμός ή έκφραση, η ταυτότητα φύλου ή τα σεξουαλικά χαρακτηριστικά διαφέρουν από την υποτιθέμενη πλειοψηφία του πληθυσμού, που είναι αρσενικά ή θηλυκά ετεροφυλόφιλα άτομα. Ο όρος συμπεριλαμβάνει λεσβίες, ομοφυλόφιλους, αμφιφυλόφιλα, τρανς/διεμφυλικά, κουίρ/μη ετεροκανονικά και ίντερσεξ/μεσοφυλικά άτομα (ΛΟΑΤΚΙ), καθώς και άτομα των οποίων η ταυτότητα ή ο τρόπος ζωής δεν περιλαμβάνεται σε αυτούς τους όρους.



αποκάλυψης ενός περιστατικού έμφυλης βίας, καθώς και να παρέχει αρχική υποστήριξη και αρωγή ώστε να μην προκληθεί περαιτέρω βλάβη στα πρόσωπα που βίωσαν ή βιώνουν ακόμη αυτού του είδους τη βία. Για τον σκοπό αυτό, ο παρών Οδηγός θα πρέπει να μελετηθεί και να χρησιμοποιηθεί σε συνδυασμό με τις σχετικές κατευθυντήριες γραμμές ή με άλλα υποστηρικτικά και επιχειρησιακά έγγραφα που καταρτίζονται και διαβιβάζονται από τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό και τους Τομείς του, όταν και όπου αυτά εφαρμόζονται⁷.

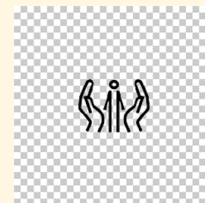
Βασικές αρχές ανταπόκρισης

Σε κάθε επικοινωνία με άτομο που υπέστη έμφυλη βία, οι παρακάτω αρχές θα πρέπει να διέπουν τη συμπεριφορά, τους τρόπους ανταπόκρισης και τη γενική στάση του προσωπικού και των εθελοντών.



Τι πρέπει να ξέρετε...

- ✓ Τα άτομα που έχουν βιώσει έμφυλη βία **ποτέ δεν έχουν ευθύνη** για τις βίαιες αυτές πράξεις. Η χρήση βίας είναι πάντα επιλογή του δράστη. Όλοι φέρνουμε τις απόψεις και τις πεποιθήσεις μας στην εργασία μας, αλλά κάποιες από αυτές μπορεί να κάνουν κακό στους επιζήσαντες έμφυλης βίας εν αγνοία μας. **Είναι σημαντικό να αναγνωρίζουμε και να αρχίσουμε να προβληματιζόμαστε για τις απόψεις μας.** Η επίρριψη της ευθύνης στο άτομο που έχει υποστεί βία είναι πολύ συνηθισμένο φαινόμενο⁸, το οποίο θα πρέπει να καταβάλλετε κάθε προσπάθεια να αποφεύγετε και να το διαχειρίζεστε διαρκώς κατά την επαφή σας με τα άτομα αυτά.
- ✓ Συστηθείτε! Πείτε το όνομά σας και ποιος είναι ο ρόλος σας και δείξτε ότι είστε διαθέσιμοι να προσφέρετε στήριξη.
- ✓ Βεβαιωθείτε ότι έχετε δημιουργήσει έναν ασφαλή και ιδιωτικό χώρο για το άτομο όσο σας μιλά. Εάν συνοδεύεται από κάποιο άλλο πρόσωπο, μην υποθέσετε ότι είναι ασφαλές να μιλήσετε μαζί του για την εμπειρία του μπροστά σε αυτό, ακόμη κι αν πρόκειται για μέλος του στενού οικογενειακού κύκλου, όπως



⁷ Για παράδειγμα, οι Τομείς Κοινωνικής Πρόνοιας και Νοσηλευτικής έχουν θεσπίσει και εφαρμόζουν σειρά ολοκληρωμένων επιχειρησιακών εργαλείων όσον αφορά την αντιμετώπιση των κρουσμάτων έμφυλης βίας, τα οποία απευθύνονται σε εξειδικευμένο προσωπικό που απασχολείται στο πεδίο.

⁸ Κάποια παραδείγματα αρνητικών απόψεων και πεποιθήσεων είναι η επίρριψη της ευθύνης στο άτομο που υπέστη βία λόγω ανάρμοστης συμπεριφοράς ή ενδυμασίας, η πεποίθηση ότι οι ιερόδουλες δεν μπορούν να πέσουν θύματα βιασμού ή σεξουαλικής επίθεσης, η πεποίθηση ότι δεν υφίσταται συζυγικός βιασμός ή ότι οι περισσότεροι άνδρες χτυπούν τις συζύγους τους μόνο εάν έχουν καταναλώσει αλκοόλ ή έχουν κάνουν χρήση ουσιών κ.λπ.



μητέρα/πατέρας ή σύζυγος. Σε πολλές περιπτώσεις, ο δράστης είναι στενός συγγενής του ατόμου που υπέστη ή υφίσταται βία.

- ✓ Να θυμάστε τον ρόλο σας! Να ακούτε χωρίς να κρίνετε.
- ✓ Καλύψτε επείγουσες βασικές ανάγκες! Ο κάθε άνθρωπος μπορεί να έχει διαφορετικές βασικές ανάγκες, οι οποίες μπορεί να περιλαμβάνουν επείγουσα ιατρική περίθαλψη, τροφή, νερό, λευκά είδη, εσώρουχα ή ρούχα, εάν αυτά έχουν χαθεί, σχιστεί ή αφαιρεθεί. Ειδικά για τους επιζώντες έμφυλης βίας, τα ρούχα μπορεί να είναι η πρωταρχική επείγουσα ανάγκη, ώστε να αισθανθούν μεγαλύτερη άνεση και αξιοπρέπεια. Εάν δεν γνωρίζετε πού θα βρείτε αυτά τα είδη, ζητήστε βοήθεια ή περισσότερες πληροφορίες από τον επικεφαλής σας.



Εάν δεν είστε εξειδικευμένο προσωπικό (Ψυχολόγος ή Κοινωνικός Λειτουργός, κλπ)

- ✓ ο ρόλος σας **ΔΕΝ** είναι να παρέχετε συμβουλευτική υποστήριξη, ούτε να πραγματοποιήσετε συνέντευξη, ούτε να κατανοήσετε τι συνέβη με λεπτομέρειες, να μην πείτε στο άτομο που έχει βιώσει έμφυλη βία τι να κάνει ή να πείτε την άποψή σας.
- ✓ Δώστε στο άτομο που σας μίλησε για την εμπειρία του την ευκαιρία να εκφράσει τα συναισθήματά του σε οποιαδήποτε μορφή: κάποιοι άνθρωποι είναι ήσυχτοι, άλλοι είναι θυμωμένοι και ωρύνονται, άλλοι μπορεί να κλαίνε, κ.λπ.
- ✓ **Εξηγήστε ότι δεν είστε ειδικοί επί του θέματος και ότι υπάρχουν άλλοι επαγγελματίες ή Φορείς που παρέχουν περαιτέρω και εξειδικευμένη υποστήριξη στις ανάγκες των ατόμων που έχουν βιώσει έμφυλη βία.** Για τον λόγο αυτό, θα πρέπει να γνωρίζετε εκ των προτέρων το συγκεκριμένο μέλος του προσωπικού ή τον φορέα όπου θα παραπέμψετε το άτομο που υπέστη βία, **διαβιβάζοντας τα βασικά προσωπικά του στοιχεία (π.χ. ονοματεπώνυμο, στοιχεία επικοινωνίας, απαιτούμενη στήριξη) και μόνο εφόσον το άτομο που υπέστη βία συμφωνεί πλήρως και παρέχει την έγκρισή του.**

↳ *Εάν είστε εθελοντής, μπορείτε να ενημερώσετε το άτομο που υπέστη βία ότι μπορεί να το βοηθήσει περαιτέρω ο τοπικός σας συντονιστής, επόπτης ή ο επικεφαλής της ομάδας σας.*⁹

- ✓ Σε περιπτώσεις σοβαρής ή συνεχούς βίας που είναι απειλητική για τη ζωή, την ευημερία ή τη σωματική ακεραιότητα του ατόμου, μπορείτε να προτρέψετε, αλλά **όχι να πιέσετε ή να προσπαθήσετε να πείσετε** το άτομο αυτό να απευθυνθεί στην αστυνομία ή σε πάροχο ιατρικής περίθαλψης (π.χ. νοσοκομείο).
- ✓ Μην πιέσετε το άτομο να σας αποκαλύψει περισσότερες πληροφορίες από αυτές που επιθυμεί να αποκαλύψει τη συγκεκριμένη στιγμή. Οι λεπτομέρειες του τι συνέβη και από ποιον δεν είναι σημαντικές ούτε αφορούν τον ρόλο σας, δηλαδή να ακούσετε και να ενημερώσετε σχετικά με τη διαθέσιμη υποστήριξη.
- ✓ Μην πιέσετε το άτομο να δώσει την έγκρισή του προτού το φέρετε σε επαφή με κάποιον άλλον και μην το πιέζετε σε περίπτωση που είναι αρνητικό να μιλήσει ή να απευθυνθεί σε κάποιον άλλον. Αφήστε το **ίδιο** να κάνει τις επιλογές του και σεβαστείτε τις επιθυμίες του.
- ✓ Αν δεν επιθυμεί να έρθει σε επαφή με κάποιον άλλον τη συγκεκριμένη στιγμή, ενημερώστε ότι έχει το δικαίωμα και τη δυνατότητα να ζητήσει υποστήριξη ανά πάσα στιγμή στο μέλλον, αν αλλάξει γνώμη ή για οποιονδήποτε άλλο λόγο.



⁹ Οι περιφερειακοί συντονιστές ή επικεφαλής ομάδων θα πρέπει να μεριμνούν ώστε οι εθελοντές που αναλαμβάνουν θέσεις στο πεδίο των επιχειρήσεων γνωρίζουν αυτές τις πληροφορίες και έχουν γνώση του παρόντος Οδηγού.



- ✓ Μην παίρνετε πρωτοβουλίες στην αναζήτηση επιζώντων έμφυλης βίας μέσα στον πληθυσμό με τον οποίον εργάζεστε. Να είστε διαθέσιμοι σε περίπτωση που κάποιος ζητήσει υποστήριξη και μην τον αμελείτε!
- ✓ Προστατέψτε την ταυτότητα και την ασφάλεια του προσώπου που υπέστη έμφυλη βία. Μη σημειώνετε, μην βγάζετε φωτογραφίες και μην μοιράζετε προφορικά με άλλους προσωπικά στοιχεία του ατόμου ή την ιστορία του, ακόμη και με τον επόπτη ή τον επικεφαλής της ομάδας σας¹⁰ χωρίς την συγκατάθεσή του. Μη μιλάτε για την εμπειρία ή την ιστορία του ατόμου σε άλλους (οικογένεια, εθελοντές, φίλους, μέλη του προσωπικού).
- ✓ Η παροχή υποστήριξης και βοήθειας στα άτομα που υπέστησαν έμφυλη βία είναι ΠΑΝΤΑ δωρεάν. Κανένας εργαζόμενος ή εθελοντής δεν θα πρέπει να ζητήσει ποτέ χρήματα, σεξ ή χάρες ως αντάλλαγμα για τη βοήθεια. Σε περίπτωση που ενημερωθείτε για σχετικό περιστατικό, θα πρέπει να το αναφέρετε εμπιστευτικά στον συντονιστή ή στον επικεφαλής της ομάδας σας.
- ✓ Μπορείτε να αποκαλύπτετε ΜΟΝΟ γενικά στοιχεία, που δεν αποκαλύπτουν την ταυτότητα του θύματος, σχετικά με περιστατικά έμφυλης βίας στα οποία έχετε προσφέρει ενημέρωση, στήριξη ή έχετε συμβάλει στον εντοπισμό και μόνο στον επικεφαλής της ομάδας σας, στον υπεύθυνο διαχείρισης έργων ή στον συντονιστή σας οι οποίοι θα ενημερώσουν την Συντονίστρια για θέματα Προστασίας του ΕΕΣ, για σκοπούς που αφορούν την προάσπιση δικαιωμάτων, την υποβολή αναφορών και την σχεδιασμό, τον προγραμματισμό και την αξιολόγηση έργων.
- ✓ Να έχετε πάντα υπόψη σας τις Θεμελιώδεις Αρχές του Κινήματος¹¹. Να μην ξεχνάτε ότι όλοι όσοι φέρουν τα εμβλήματα του Ερυθρού Σταυρού ή της Ερυθράς Ημισελήνου οφείλουν να παρέχουν υποστήριξη χωρίς να κρίνουν και χωρίς να κάνουν διακρίσεις σε άτομα που έχουν ανάγκη, ανεξαρτήτως φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου, οικογενειακής κατάστασης, αναπηρίας, ηλικίας, εθνικότητας/φυλής, θρησκείας ή άλλου προσωπικού χαρακτηριστικού.

Πρακτικές συμβουλές(Ναι και Όχι)

- ✚ **Μη** χρησιμοποιείτε εκφράσεις που υποδηλώνουν στιγματισμό όσον αφορά τη νόσο COVID-19. **Μην** αναφέρεστε στα άτομα που πάσχουν από τη νόσο ως «κρούσματα COVID-19» ή «θύματα».
- ✚ **Χρησιμοποιήστε εναλλακτικά** τις εκφράσεις «άτομα που έχουν COVID-19», «άτομα που λαμβάνουν αγωγή για τη νόσο COVID-19», «άτομα που αναρρώνουν από τη νόσο COVID-19» ή «άτομα που απεβίωσαν λόγω COVID-19».
- ✚ **Αποφύγετε** τη χρήση του στιγματιστικού όρου «θύμα έμφυλης βίας». Αντ' αυτού, **προτιμήστε** τη φράση «άτομο που υπέστη έμφυλη βία» ή «επιζών/επιζήσασα έμφυλης βίας».

¹⁰ Εκτός εάν ο επιζών σεξουαλικής έμφυλης βίας ταυτοποιηθεί από εθελοντή, ο οποίος στη συνέχεια θα τον παραπέμψει στον επικεφαλής της ομάδας ή στον τοπικό συντονιστή του, κατόπιν συγκατάθεσης του.

¹¹ Οι θεμελιώδεις αρχές αποτελούν έκφραση των αξιών και των πρακτικών του Κινήματος Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου. Θεσπίστηκαν με βάση την εμπειρία του Κινήματος στην αντιμετώπιση του ανθρώπινου πόνου και των αναγκών κατά τον προηγούμενο αιώνα. Οι θεμελιώδεις αρχές καθοδηγούν το έργο και τις αποφάσεις του Κινήματος Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου για όλους τους εργαζομένους του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου σε κάθε κατάσταση και κάθε στιγμή. Οι αρχές αυτές είναι ο ανθρωπισμός, η ανεξαρτησία, η αμεροληψία, η ουδετερότητα, η εθελοντική προσφορά, η ενότητα και η καθολικότητα.



- ✚ Στην περίπτωση των ατόμων ΛΟΑΤΚΙ (π.χ. διεμφυλικά άτομα), **ρωτήστε** το άτομο ποιο γραμματικό γένος προτιμά για το φύλο του (αρσενικό/θηλυκό/άλλο) και **χρησιμοποιήστε** το όταν τους απευθύνετε τον λόγο ή αναφέρεστε σε αυτούς (π.χ. αυτός/αυτή, Κύριος/Κυρία).
- ✚ **Ρωτήστε** το άτομο αν προτιμά να μιλήσει σε πρόσωπο του ίδιου φύλου (σε περίπτωση που το φύλο σας δεν είναι το ίδιο με το δικό του).
- ✚ **Μην** αγνοείτε κάποιο άτομο που σας προσεγγίζει και σας αποκαλύπτει ότι του έχει συμβεί κάτι κακό, κάτι άβολο, κάτι άδικο ή/και έχει υποστεί βία.
- ✚ **Μιλήστε** με ακρίβεια σχετικά με τον κίνδυνο της νόσου COVID-19, με βάση επιστημονικά στοιχεία και τις τελευταίες επίσημες υγειονομικές οδηγίες.¹²
- ✚ **Μην** επαναλαμβάνετε και μη διαδίδετε ανεπιβεβαίωτες φήμες και μη χρησιμοποιείτε υπερβολικές εκφράσεις που προκαλούν τρόμο, όπως «μάστιγα», κ.λπ.
- ✚ **Ρωτήστε** αν υπάρχει κάποιος φίλος, συγγενής, φροντιστής ή οποιοσδήποτε άλλος στο κοντινό περιβάλλον από τον οποίο το άτομο που βιώνει ή βίωσε έμφυλη βία μπορεί να ζητήσει βοήθεια.
- ✚ **Μην** κάνετε ερωτήσεις που υποδηλώνουν συγκεκριμένες απαντήσεις (π.χ. «είναι αλήθεια ότι ο σύζυγός σας άρχισε να σας χτυπά από τότε που απολύθηκε;»).

Εάν δεν είστε ειδικός (Ψυχολόγος, Νομικός ή Κοινωνικός Λειτουργός κλπ)

- ✚ **Μην** πραγματοποιείτε επαναλαμβανόμενες συναντήσεις με το άτομο αυτό, συμβουλευτικές συνεδρίες ή προσπάθειες να διαχειριστείτε την υπόθεσή του.
- ✚ **Μην** υπερβάλλετε τις ικανότητές σας, μη δίνετε υποσχέσεις που δεν μπορείτε να τηρήσετε και μην παρέχετε ανακριβείς πληροφορίες.
- ✚ **Μην** υποθέτετε ότι ξέρετε τι θέλει ή τι χρειάζεται κάποιος που σας μιλά για την εμπειρία του ως επιζών έμφυλης βίας.
- ✚ **Μη** δίνετε συμβουλές! Στις περιπτώσεις έμφυλης βίας, οι συμβουλές δεν βοηθούν το εν λόγω πρόσωπο, καθώς δεν ξέρετε αν δίνετε τις σωστές συμβουλές. Αντί να δώσετε συμβουλές, περιοριστείτε στο να ενημερώσετε το πρόσωπο σχετικά με το δικαίωμά του να λάβει υποστήριξη.
- ✚ **Μη** διαπραγματεύεστε, συμφιλιώνετε ή επιλύετε την κατάσταση μεταξύ κάποιου που έχει υποστεί έμφυλη βία και κάποιου άλλου (π.χ. του δράστη, ή τρίτου προσώπου, όπως μέλους της οικογένειας, κ.λπ.).
- ✚ **Ολοκληρώστε** τη συζήτηση με το άτομο με υποστηρικτικό τρόπο.
- ✚ **Βελτιώστε** τις επικοινωνιακές σας ικανότητες ακολουθώντας τις παρακάτω συμβουλές:

Γλώσσα του σώματος	Λεκτική επικοινωνία
<ul style="list-style-type: none">✓ Σταθείτε/Καθίστε έτσι ώστε να έχετε το άτομο απέναντί σας και να μην υπάρχουν αντικείμενα ή άλλοι άνθρωποι ανάμεσά σας.✓ Δοκιμάστε να γείρετε προς το μέρος του ατόμου, ώστε να δείξετε το ενδιαφέρον σας	<ul style="list-style-type: none">✓ Χρησιμοποιήστε απλή γλώσσα✓ Ακολουθήστε τον ρυθμό ομιλίας του ατόμου✓ Παραμείνετε σιωπηλοί, αν χρειάζεται, και δώστε στο άτομο χρόνο να σκεφτεί και να διαχειριστεί τα συναισθήματά του, ιδιαίτερα πριν πάρει αποφάσεις για περαιτέρω παραπομπή στον συντονιστή σας ή σε άλλες υπηρεσίες

¹² Ενημερωθείτε για τις πιο πρόσφατες, αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με την επιδημία COVID-19, οι οποίες είναι διαθέσιμες στους ιστοτόπους του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>), του Ευρωπαϊκού Κέντρου Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων (<https://www.ecdc.europa.eu/en>) και του Εθνικού Οργανισμού Δημόσιας Υγείας - ΕΟΔΥ (<https://eody.gov.gr/>).



- ✓ Θα πρέπει να διατηρείτε πάντα οπτική επαφή με το άτομο (εκτός αν θεωρείται πολιτισμικά/κοινωνικά ανάρμοστο)- το ίδιο και με τον διερμηνέα, εάν υπάρχει
- ✓ Μην δείχνετε βιασύνη ή εκνευρισμό

- ✓ Μείνετε ψύχραιμοι και μην κάνετε υπερβολικές αντιδράσεις
- ✓ Μη συμπληρώνετε τα λόγια του ατόμου που σας μιλά, μην ολοκληρώνετε τις προτάσεις του και μην κάνετε υποθέσεις

Παραδείγματα λεκτικών εκφράσεων

Τι να πείτε...

«Αισθάνεσαι εντάξει σε αυτόν τον χώρο; Υπάρχει κάποιο άλλο μέρος όπου θα αισθάνεσαι καλύτερα;»

«Θα ήθελες λίγο νερό; Μπορείς να καθίσεις.» «Σε πιστεύω.»

«Χαίρομαι που μου μίλησες.»

«Λυπάμαι που σου συνέβη κάτι τέτοιο.»

«Δεν είναι δικό σου το φταίξιμο.» «Είσαι πολύ γενναία/ος που μου μιλάς.»

«Δεν πρέπει να ντρέπεσαι και έχεις το δικαίωμα να ζητήσεις βοήθεια: δεν χρειάζεται να το διαχειριστείς μόνη/ος σου και να θυμάσαι ότι δεν φταις εσύ.»

«Όλα όσα συζητήσουμε μαζί θα μείνουν μεταξύ μας. Δεν θα αποκαλύψω τίποτα χωρίς την έγκρισή σου.»

«Θα προσπαθήσω να σε στηρίξω όσο περισσότερο μπορώ, αλλά δεν είμαι ειδικός. Υπάρχουν άτομα/Φορείς που ίσως μπορούν να προσφέρουν υποστήριξη σε εσένα και στην οικογένειά σου. Θα ήθελες να μάθεις γι' αυτούς;»

«Μπορείς να μου μιλήσεις για οτιδήποτε θέλεις να μοιραστείς. Δεν χρειάζεται να μου μιλήσεις για όσα βίωσες για να μπορέσω να σε ενημερώσω σχετικά με τη διαθέσιμη στήριξη που υπάρχει.»

«Μην αισθάνεσαι πίεση να πάρεις αποφάσεις τώρα. Μπορείς να σκεφτείς τα πράγματα και να αλλάξεις γνώμη αργότερα.»

«Κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, μπορεί να έχεις περισσότερες ευθύνες άγχος και πίεση: να θυμάσαι ότι είναι λογικό να αισθάνεσαι πνιγμένος/η, αγχωμένος/η ή φοβισμένος/η. Μην ντρέπεσαι να ζητήσεις βοήθεια.»

«Αν δεν νιώθεις ασφαλής μέσα ή κοντά στο σπίτι σου, αν κάποιος σου κάνει κακό ή αισθάνεσαι απειλή, τρόπο ή παρενόχληση, έχεις το δικαίωμα να ζητήσεις υποστήριξη.»

Τι να ΜΗΝ πείτε...

«Μη φοβάσαι.» «Όλα θα πάνε καλά.» «Αν ήμουν στη θέση σου, θα...» «Θα σε συμβούλευα να...»

«Έτσι εξηγούνται πολλά.» «Θα έπρεπε να το έχεις πει σε κάποιον νωρίτερα.»

«Δεν μπορώ να κάνω τίποτα» «Δεν θα πω τίποτα σε κανέναν άλλο.» «Μην κλαις.»

«Έχω πολλή δουλειά αυτή τη στιγμή, μπορείς να έρθεις...;» «Δεν είναι τόσο τραγικό όσο φαίνεται.»

Ειδικά ζητήματα σχετικά με παιδιά και εφήβους που έχουν υποστεί έμφυλη βία

- Τα παιδιά ζητούν βοήθεια με διαφορετικούς τρόπους από τους ενήλικες, ενώ σπάνια κάνουν άμεσες αποκαλύψεις. Τα παιδιά μπορεί να δυσκολεύονται να εμπιστευτούν ή να μιλήσουν σε ενήλικες, ιδιαίτερα σε ενήλικες που δεν γνωρίζουν καλά. Αισθάνονται φόβο, αμηχανία ή ντροπή, ή φοβούνται να εκφράσουν τα συναισθήματά τους.





- Είναι πολύ σημαντικό να καθίσετε οπτικά στο ίδιο επίπεδο με το παιδί, ώστε να κερδίσετε την εμπιστοσύνη του και να σας ανοιχτεί αν θέλει. Χρησιμοποιήστε απλή γλώσσα, φιλική προς τα παιδιά, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά του. Αποφύγετε ερωτήσεις σχετικά με το τι συνέβη, από ποιον και γιατί. Αντ' αυτού, χρησιμοποιήστε παρηγορητικές εκφράσεις (βλ. ενότητα «Τι να πείτε...»). Θα πρέπει να είστε ιδιαίτερα προσεκτικοί, ώστε να μην προκαλέσετε μεγαλύτερο ψυχικό τραύμα στο παιδί!
- Σε περίπτωση που υπάρχουν φήμες ή ισχυρισμοί σχετικά με κακοποίηση ανηλίκου ή άλλη μορφή κακομεταχείρισης στον τομέα εργασίας σας, μην πραγματοποιείτε έρευνες και μην ανακρίνετε κανέναν. Αντίθετα, ενημερώστε τον επικεφαλής της ομάδας σας άμεσα.
- Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι δράστες της κακοποίησης του παιδιού είναι μέλη της οικογένειας ή άλλα άτομα από το περιβάλλον του. Μην εμπιστεύεστε πάντα τα άτομα που συνοδεύουν το παιδί σε εσάς ή σε άλλες υπηρεσίες, ακόμη κι αν δεν υπάρχει εμφανής κίνδυνος ή ανησυχητική συμπεριφορά.
- Σε πολλές περιπτώσεις, δεν είναι ξεκάθαρο πώς μπορεί να υποστηριχθεί η ασφάλεια και η καλή ψυχοσωματική κατάσταση του παιδιού. Εάν δεν είστε βέβαιοι σχετικά με την ασφάλεια της κατάστασης, ενημερώστε το παιδί ότι θα χρειαστεί να μιλήσετε εμπιστευτικά με κάποιον άλλο συνάδελφό σας ο οποίος γνωρίζει καλύτερα πώς να εγγυηθεί την ασφάλεια του παιδιού.
- Είναι πολύ σημαντικό να βεβαιωθείτε ότι το παιδί έχει κάποιον που μπορεί να εμπιστευτεί και στον οποίο μπορεί να απευθυνθεί αν χρειαστεί βοήθεια. Μείνετε με το παιδί έως ότου αισθανθεί ασφάλεια ή έως ότου αναλάβει τη φροντίδα του κάποιος με τον οποίο αισθάνεται ασφαλές και τον οποίο εμπιστεύεται.
- Σε περιπτώσεις συνεχούς βίας ή σοβαρού περιστατικού κακοποίησης ή αμέλειας ανηλίκου (π.χ. σοβαρή σωματική κακοποίηση, βιασμός, ενδοοικογενειακή βία, αποστέρηση πόρων ή ευκαιριών, σεξουαλική κακοποίηση κ.λπ.) θα πρέπει να ειδοποιούνται άμεσα οι δημόσιες αρχές (αστυνομία, εισαγγελέας). Σε αυτές τις περιπτώσεις, καλό θα είναι να ενημερώσετε τον επικεφαλής της ομάδας σας, ο οποίος στη συνέχεια θα ακολουθήσει το πρωτόκολλο και τον πλέον ενδεδειγμένο τρόπο δράσης.



ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Παραδείγματα έμφυλης βίας

Πάντα να θυμάστε...

Λόγω του σύνθετου νομικού και θεσμικού πλαισίου όσον αφορά την προστασία των παιδιών, σε περίπτωση που σας μιλήσει ένα ανήλικο άτομο που υπέστη σεξουαλική βία, είναι προτιμότερο να ζητήσετε υποστήριξη από τον επόπτη σας ή άλλους εξειδικευμένους συναδέλφους, προκειμένου να αποφύγετε τυχόν εσφαλμένες ενέργειες ή την πρόκληση μεγαλύτερου ψυχικού τραύματος ή τον στιγματισμό του παιδιού ή της οικογένειάς του.



Σωματική	<ul style="list-style-type: none">■ σπρώξιμο■ χτύπημα■ αρπαγή■ ξυλοδαρμός■ τράβηγμα μαλλιών	<ul style="list-style-type: none">■ κάψιμο■ χρήση όπλου ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων ή άλλες επιβλαβείς παραδοσιακές πρακτικές	<ul style="list-style-type: none">■ κλωτσιές■ στραγγαλισμός■ αμέλεια ανηλίκου■ κ.λπ.
Ψυχολογική	<ul style="list-style-type: none">■ φωνές■ βρισιές■ προσβολές■ απειλή βίας■ ταπείνωση	<ul style="list-style-type: none">■ απειλή πρόκλησης βλάβης στο παιδί ή σε άλλα μέλη της οικογένειας■ απειλή εγκατάλειψης■ κλείδωμα κάποιου έξω από το σπίτι	<ul style="list-style-type: none">■ συνεχής ανάκριση για τις δραστηριότητες κάποιου■ αμέλεια ανηλίκου■ κ.λπ.
Σεξουαλική	<ul style="list-style-type: none">■ βιασμός■ συζυγικός βιασμός■ ανεπιθύμητο άγγιγμα■ βίαιο άγγιγμα σεξουαλικών μερών του σώματος	<ul style="list-style-type: none">■ εξαναγκασμός κάποιου να προβεί σε σεξουαλικές πράξεις ενάντια στη θέλησή του■ άρνηση χρήσης προφύλαξης στη διάρκεια του σεξ	<ul style="list-style-type: none">■ εξαναγκασμός σε πορνεία■ καταναγκαστικός γάμος■ κ.λπ.
Οικονομική	<ul style="list-style-type: none">■ παρακράτηση οικογενειακού εισοδήματος■ παρεμπόδιση κάποιου να εργαστεί■ εξαναγκασμός κάποιου να ζητήσει χρήματα ή οικονομική βοήθεια	<ul style="list-style-type: none">■ κατανάλωση κοινού οικογενειακού εισοδήματος χωρίς τη συγκατάθεση του/της συζύγου■ παρακράτηση του εισοδήματος κάποιου	<ul style="list-style-type: none">■ στέρηση της δυνατότητας κάποιου να έχει χρήματα■ στέρηση ευκαιριών, όπως εκπαίδευσης■ κ.λπ.